

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18.08.2004, sp. zn. 5 Tdo 881/2004, ECLI:CZ:NS:2004:5.TDO.881.2004.1

Číslo: 55/2005

Právní věta: Až do zaplacení kupní ceny je cizí věcí pro pachatele též věc, kterou jako kupující převzal od prodávajícího na základě kupní smlouvy, jejíž součástí bylo ujednání o výhradě vlastnictví, spočívající ve smyslu ustanovení § 601 obč. zák. v tom, že kupující nabude vlastnictví až zaplacením kupní ceny. Jestliže z povahy případu vyplývá, že věc nebyla určena k dalšímu prodeji a pachatel před zaplacením kupní ceny naloží s touto věcí jako s vlastní, např. ji prodá třetí osobě, lze za splnění dalších podmínek jeho jednání posoudit jako trestný čin zpronevěry podle § 248 tr. zák. Pokud ze závazkového vztahu nevyplývá něco jiného, pak povinnost kupujícího zaplatit kupní cenu nezaniká jeho jednostranným úkonem, jímž hodlal započíst svou pohledávku vůči jiné osobě než prodávajícímu, neboť podle § 580 obč. zák. platí, že zánik pohledávky započtením je možný jen tehdy, jde-li o vzájemné pohledávky týchž účastníků závazkového právního vztahu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 18.08.2004

Spisová značka: 5 Tdo 881/2004

Číslo rozhodnutí: 55

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Zpronevěra

Předpisy: § 248 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného S. Z. proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 13. 1. 2004, sp. zn. 4 To 670/2003, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Prostějově pod sp. zn. 1 T 232/2002.

Z odůvodnění:

Obviněný S. Z. byl rozsudkem Okresního soudu v Prostějově ze dne 25. 8. 2003, sp. zn. 1 T 232/2002, uznán vinným trestným činem zpronevěry podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák., kterého se dopustil tím, že poté, co jako kupující na základě kupní smlouvy ze dne 10. 11. 2001 obsahující ujednání o výhradě vlastnictví od prodávajícího J. F. převzal automobil zn. Volkswagen Taro a poté, co J. F. od kupní smlouvy odstoupil, protože kupující ani v dodatečně stanovené přiměřené lhůtě nezaplatil z kupní ceny ničeho, a přestože byl J. F. vyzván, aby automobil dne 8. 10. 2002 vrátil, v U. dne 8. 10. 2002

odmítl vozidlo v hodnotě 102 000 Kč, které od té doby užíval, J. F. vydat s tvrzením, že je jeho.

Za to byl obviněný S. Z. odsouzen podle § 248 odst. 2 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání 12 měsíců, jehož výkon mu byl podle § 58 odst. 1 a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 18 měsíců. Současně bylo postupem podle § 229 odst. 1 tr. ř. rozhodnuto o nároku poškozeného na náhradu škody.

Citovaný rozsudek Okresního soudu v Prostějově napadl obviněný S. Z. odvoláním, které Krajský soud v Brně usnesením ze dne 13. 1. 2004, sp. zn. 4 To 670/2003, podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl. Opis tohoto usnesení byl obviněnému S. Z. doručen dne 13. 2. 2004 a příslušnému státnímu zastupitelství dne 30. 1. 2004.

Proti zmíněnému usnesení Krajského soudu v Brně podal obviněný S. Z. prostřednictvím svého obhájce dne 9. 4. 2004 dovolání, které opřel o dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Podle názoru obviněného na základě důkazů, které byly ve věci provedeny, nelze učinit závěr, že došlo k žalovanému skutku tak, jak je popsán ve výroku o vině rozsudku sudu prvního stupně. Obviněný potvrzuje, že koupil od J. F. uvedený osobní automobil a podepsal kupní smlouvu, přičemž měl v úmyslu zaplatit kupní cenu v termínu a vyvinul v tomto směru maximální úsilí. Tvrdí však, že také vedl jednání s otcem poškozeného S. F., kterému dodal několik palet cihel v celkové hodnotě asi 120 000 Kč, které S. F. převzal a přislíbil věc vyřídit s J. F., jemuž měl sdělit, že má vůči obviněnému závazek. Protože se na to obviněný spolehl, podle jeho názoru za vozidlo zaplatil naturální formou, tj. paletami cihel, čímž považoval finanční závazek vůči J. F. za vyrovnaný. Obviněný se domnívá, že odvolací soud pochybil, pokud neshledal jeho návrh na doplnění dokazování výsledkem svědka S. F. důvodným, a provedené důkazní řízení tak považuje za neúplné. Obviněný rovněž tvrdí, že nenaplnil subjektivní stránku posuzovaného trestného činu, neboť vycházel z příslibu S. F.

Obviněný S. Z. závěrem svého dovolání navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadené usnesení odvolacího soudu a aby tomuto soudu podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

Nejvyšší státní zástupkyně se k dovolání obviněného S. Z. vyjádřila prostřednictvím státní zástupkyně činné u Nejvyššího státního zastupitelství. Podle jejího názoru je dovolání třeba vytknout, že dovolací důvod uplatněný obviněným podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. nekoresponduje s obsahem odůvodnění dovolání, neboť uváděné argumenty se týkají výlučně hodnocení důkazů z hlediska právní kvalifikace a v závislosti na tom ukládání trestu. Státní zástupkyně dovozuje, že se obviněný domáhá druhé odvolací instance s argumentací, podle níž má jít o zmíněný dovolací důvod, a rovněž odlišného hodnocení důkazů soudy. Státní zástupkyně činná u Nejvyššího státního zastupitelství závěrem navrhla, aby Nejvyšší soud podané dovolání podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že dovolání podal obviněný S. Z. jako oprávněná osoba [§ 265d odst. 1 písm. b) tr. ř.], učinil tak prostřednictvím obhájce (§ 265d odst. 2 tr. ř.), včas a na správném místě (§ 265e tr. ř.), dovolání směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je obecně přípustné [§ 265a odst. 2 písm. h) tr. ř.], a obsahuje stanovené náležitosti (§ 265f odst. 1 tr. ř.).

Pokud jde o dovolací důvod, obviněný S. Z. opírá jeho existenci o ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., tedy že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

Obviněný S. Z. v části svých dovolacích námitek zejména zpochybňuje závěr učiněný na základě provedených důkazů, podle něhož byl spáchán posuzovaný skutek, a dále obviněný nepovažuje

provedené dokazování za dostatečné. Podle názoru Nejvyššího soudu však existenci dovolacího důvodu v tomto rozsahu shledává obviněný primárně v nesprávných skutkových zjištěních, z nichž vycházely soudy obou stupňů, popřípadě v nedostatečném rozsahu provedení dokazování. Předpoklady pro jiné právní posouzení svého jednání tedy obviněný dovozuje nikoli z jiného právního posouzení skutku obsaženého ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně, ale z odlišných skutečností, než jaké vzaly v úvahu soudy obou stupňů.

Jak ovšem vyplývá z ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř., důvodem dovolání nemůže být samo o sobě nesprávné skutkové zjištění, neboť takový důvod zde zahrnut není. Dovolání není dalším odvoláním, ale je mimořádným opravným prostředkem určeným k nápravě jen některých výslovně uvedených procesních a hmotně právních vad. Proto dovolání není možné podat ze stejných důvodů a ve stejném rozsahu jako odvolání a dovoláním se nelze úspěšně domáhat jak revize skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně, tak ani přezkoumávání správnosti a úplnosti jimi provedení dokazování. Těžiště dokazování je totiž v řízení před soudem prvního stupně a jeho skutkové závěry je oprávněn doplňovat, popřípadě korigovat jen odvolací soud, který za tím účelem může provádět dokazování (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, 7 tr. ř.). Dovolací soud není obecnou třetí instancí, v níž by mohl přezkoumávat jakékoli rozhodnutí soudu druhého stupně. Přezkoumávat správnost a úplnost skutkových zjištění, resp. provedení dokazování, a to ani v souvislosti s právním posouzením skutku či jiným hmotně právním posouzením, nemůže dovolací soud už jen z toho důvodu, že není oprávněn bez dalšího přehodnocovat provedené důkazy. Na rozdíl od soudu prvního stupně a odvolacího soudu totiž dovolací soud nemá možnost podle zásad ústnosti a bezprostřednosti v řízení o dovolání tyto důkazy sám provádět či opakovat, jak je zřejmé z omezeného rozsahu dokazování v dovolacím řízení podle § 265r odst. 7 tr. ř.

Formulace dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., který uplatnil obviněný S. Z., přitom znamená, že předpokladem jeho existence je nesprávná aplikace hmotného práva, ať již jde o hmotně právní posouzení skutku nebo o hmotně právní posouzení jiné skutkové okolnosti. Provádění důkazů a vyvozování skutkových závěrů z důkazů ovšem neupravuje hmotné právo, ale předpisy trestního práva procesního, zejména pak ustanovení § 2 odst. 5, 6, § 89 a násl., § 207 a násl. a § 263 odst. 6, 7 tr. ř. Jestliže tedy obviněný S. Z. namítal nesprávnost právního posouzení skutku, ale tento svůj názor dovozoval jen z odlišné verze skutkového stavu či ze svého přesvědčení o neúplnosti dokazování, pak soudům činným dříve ve věci nevytýkal vady při aplikaci hmotného práva, nýbrž porušení procesních ustanovení. Porušení určitých procesních ustanovení sice může být rovněž důvodem k dovolání, nikoli však podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ale jen v případě výslovně stanovených jiných dovolacích důvodů [zejména podle § 265b odst. 1 písm. a), b), c), d), e), f) a l) tr. ř.], které obviněný neuplatnil.

Proto při posuzování oprávněnosti tvrzení dovolatele o tom, zda existuje dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., je dovolací soud vždy vázán konečným skutkovým zjištěním, které ve věci učinily soudy prvního a druhého stupně. V trestní věci obviněného S. Z. to pak znamená, že pro dovolací soud je rozhodující skutkové zjištění, podle něhož se obviněný dopustil skutku tak, jak je popsáno ve výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně, případně rozvedeno v odůvodnění tohoto rozhodnutí, s jehož skutkovými závěry se ztotožnil i odvolací soud. Zmíněné dovolací námítky obviněného, které se týkají skutkových zjištění a úplnosti dokazování, jsou tedy mimo rámec uplatněného dovolacího důvodu podle citovaného ustanovení a Nejvyšší soud k nim nemohl nijak přihlížet.

V další části svých dovolacích námitek potom obviněný S. Z. napadl právní posouzení skutku, pro který byl stíhán, a to tvrzením, podle něhož k zaplacení sjednané kupní ceny došlo tím, že S. F. dodal několik palet cihel v hodnotě asi 120 000 Kč, čímž považoval svůj závazek vůči poškozenému za vyrovnaný.

Jak zjistily soudy dříve činné ve věci, a nezpochybnil to ani obviněný S. Z., dne 10. 11. 2001 uzavřel obviněný jako kupující s poškozeným jako prodávajícím kupní smlouvu, jejímž předmětem byl prodej výše zmíněného automobilu za cenu 130 000 Kč. Součástí kupní smlouvy byla i tzv. výhrada vlastnictví ve smyslu § 601 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“). Obviněný nezaplatil poškozenému kupní cenu podle podmínek stanovených ve smlouvě, a to ani v dodatečně přiměřené lhůtě, přičemž poškozený následně podle § 517 odst. 1 obč. zák. od uvedené kupní smlouvy odstoupil. Obviněný však ani poté převzatý automobil poškozenému nevrátil a považoval ho za vlastní.

Z popsaných skutečností je zřejmé, že obviněný S. Z. byl spolu s poškozeným J. F. účastníkem závazkového právního vztahu, který vznikl na základě sjednané kupní smlouvy. Obsahem takového vztahu jsou v obecném smyslu práva a povinnosti zúčastněných osob. V posuzovaném konkrétním případě měl obviněný jako dlužník povinnost poté, co převzal předmět koupě, zaplatit podle stanovených podmínek poškozenému J. F. jako svému věřiteli kupní cenu. Protože tak neučinil, a to ani v dodatečně přiměřené lhůtě poskytnuté prodávajícím, vzniklo poškozenému podle § 517 odst. 1 obč. zák. právo odstoupit od smlouvy, kterého využil, čímž podle § 48 odst. 2 obč. zák. došlo ke zrušení kupní smlouvy od jejího počátku. V návaznosti na to ve smyslu § 457 obč. zák. vznikla každému účastníkovi povinnost vrátit druhému vše, co podle zrušené smlouvy dostal, což v daném případě znamenalo povinnost obviněného vrátit poškozenému automobil. Zároveň platným odstoupením poškozeného od kupní smlouvy, která obsahovala výhradu vlastnictví, a v důsledku nezaplacení kupní ceny nemohly nastat věcně právní účinky této smlouvy spočívající v převodu vlastnictví k předmětu koupě, takže obviněný se nestal vlastníkem kupovaného automobilu a až do jeho vrácení poškozenému ho měl jen svěřený.

Z této úvahy je zřejmé, že obviněný S. Z. porušil svoji povinnost vyplývající jednak ze závazku, který dobrovolně přijal, a dále z právních norem navazujících na existenci uvedeného závazku. Zmíněné porušení spočívalo v tom, že odmítl vydat poškozenému J. F. věc, kterou měl svěřenu, čímž s ní započal nakládat jako s vlastní věcí, takže si ji tím přisvojil. V podstatě irelevantní je v této souvislosti existence jiného závazkového vztahu, který měl mít obviněný s třetí osobou, a to s otcem poškozeného S. F., jemuž obviněný podle svého tvrzení dodal bez úhrady určité množství cihel. Jak vyplývá z učiněných skutkových zjištění a jak je současně zřejmé i z výpovědi samotného obviněného, nedošlo k uzavření žádné třístranné smlouvy mezi obviněným, poškozeným a S. F., která by založila nový závazkový vztah nahrazující původní, jenž vznikl z výše zmíněné kupní smlouvy. Nebyl tedy sjednán (ani dodatečně) takový zánik povinnosti obviněného vrátit převzatý automobil poškozenému, který by spočíval v poskytnutí plnění ve formě dodávky cihel S. F. Závazkový právní vztah mezi obviněným a S. F. byl dvoustranný a nebylo možné z něj dovozovat přímý dopad na případný právní vztah jiný. Zánik závazku v důsledku započtení je totiž podle § 580 obč. zák. možný jen tehdy, jestliže jde o vzájemné pohledávky týchž účastníků závazkového právního vztahu, a nepřichází v úvahu ve vztahu k pohledávce vůči třetí osobě. I pokud by tedy S. F. převzal od obviněného cihly a zavázal se o celé záležitosti jednat s poškozeným J. F. a sdělit mu, že má vůči obviněnému finanční závazek (což vyplývá toliko z tvrzení obviněného uvedeného v dovolání), neopravňovalo to ještě obviněného S. Z. k svévolnému nakládání s automobilem a k tomu, aby si ho mohl ponechat a odmítl ho vrátit poškozenému. Právní posouzení jednání obviněného proto soudy činné dříve ve věci provedly správně a bez vad, a to včetně hodnocení subjektivní stránky.

Nejvyšší soud proto závěrem konstatuje, že obviněný S. Z. skutkem popsaným ve výroku o vině v rozsudku Okresního soudu v Prostějově spáchal trestný čin zpronevěry podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák., jak správně konstatoval soud prvního stupně i soud odvolací, tudíž podané dovolání obviněného je v rozsahu shora citované druhé části jeho dovolacích námitek zjevně neopodstatněné.

Na podkladě všech popsaných skutečností dospěl Nejvyšší soud k závěru, že obviněný S. Z. podal dovolání proti rozhodnutí, jímž nebyl naplněn uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g)

tr. ř. Protože však jeho dovolání bylo částečně opřeno o námitky, které by za jiných okolností mohly být dovolacím důvodem podle citovaného zákonného ustanovení, ale tyto námitky Nejvyšší soud neshledal z výše uvedených důvodů opodstatněnými, dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl jako zjevně neopodstatněné, přičemž nepřezkoumával zákonnost a odůvodněnost napadeného rozhodnutí ani správnost řízení mu předcházejícího. Jde totiž o závěr, který lze učinit bez takové přezkumné činnosti pouze na podkladě spisu a obsahu dovolání, aniž bylo třeba opatřovat další vyjádření dovolatele či ostatních stran trestního řízení nebo dokonce doplňovat řízení provedením důkazů podle § 265r odst. 7 tr. ř. Podle § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. mohl Nejvyšší soud rozhodnout o dovolání v neveřejném zasedání.